

V. A magyarországi írásbeliség kialakulása

I. A nyelvemlékekről általában

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet
valamilyen formában megőrizte számunkra

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet
valamilyen formában megőrizte számunkra
– többnyire írásos formában

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet valamilyen formában megőrizte számunkra

- többnyire írásos formában
- újabban: hangzós formában is

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet valamilyen formában megőrizte számunkra

- többnyire írásos formában
- újabban: hangzós formában is

A nyelvemlékek **jelentősége**

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet valamilyen formában megőrizte számunkra

- többnyire írásos formában
- újabban: hangzós formában is

A nyelvemlékek **jelentősége**

- nyelvtörténeti kutatás számára

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet valamilyen formában megőrizte számunkra

- többnyire írásos formában
- újabban: hangzós formában is

A nyelvemlékek **jelentősége**

- nyelvtörténeti kutatás számára
- nyelv szempontjából

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvemlék **fogalma**

minden olyan forrás, amely a nyelvet valamilyen formában megőrizte számunkra

- többnyire írásos formában
- újabban: hangzós formában is

A nyelvemlékek **jelentősége**

- nyelvtörténeti kutatás számára
- nyelv szempontjából

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

a) ***közvetett*** források

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

a) ***közvetett*** források

magyarral érintkező nyelvek

mai magyar nyelv, nyelvjárások

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

a) ***közvetett*** források

magyarral érintkező nyelvek

mai magyar nyelv, nyelvjárások

b) ***közvetlen*** források

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

a) ***közvetett*** források

magyarral érintkező nyelvek

mai magyar nyelv, nyelvjárások

b) ***közvetlen*** források

nyelvemlékek

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai**:

a) ***közvetett*** források

magyarral érintkező nyelvek

mai magyar nyelv, nyelvjárások

b) ***közvetlen*** források

nyelvemlékek

I. A nyelvemlékekről általában

A nyelvtörténet **forrásai:**

a) ***közvetett*** források

magyarral érintkező nyelvek

mai magyar nyelv, nyelvjárások

b) ***közvetlen*** források

nyelvemlékek

nyelv — beszéd — írás kapcsolata

I. A nyelvemlékekről általában

nyelv — beszéd — írás kapcsolata

I. A nyelvemlékekről általában

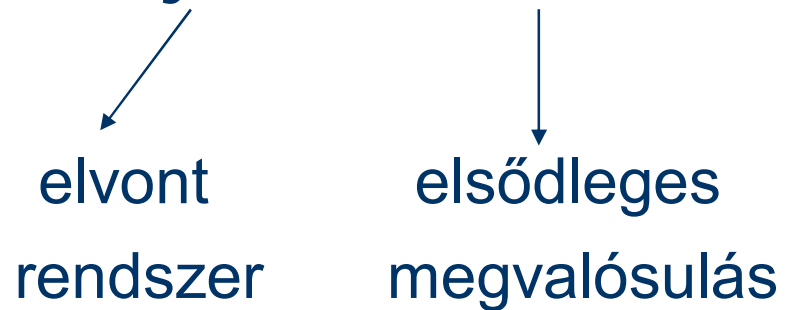
nyelv — beszéd — írás kapcsolata

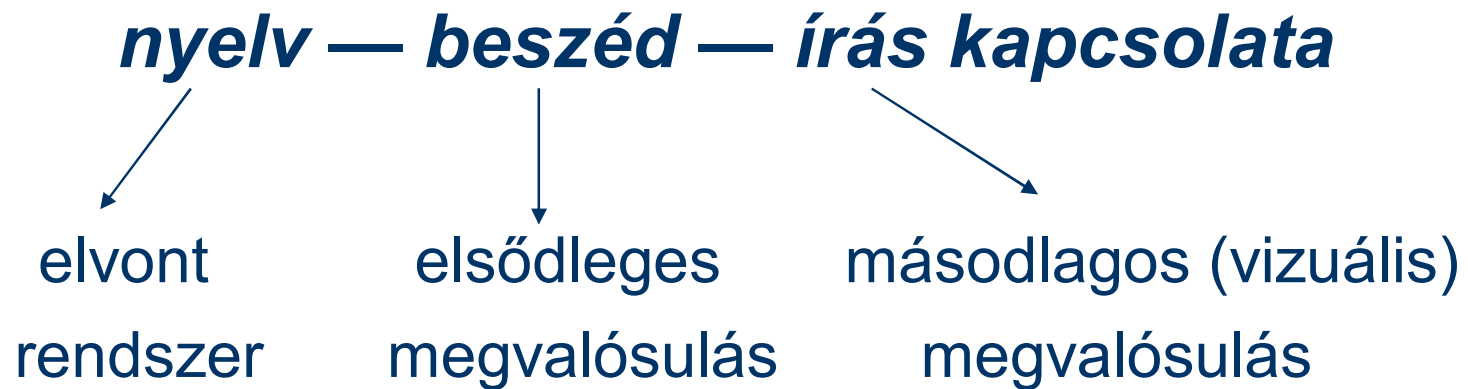
elvont
rendszer

I. A nyelvemlékekről általában

nyelv — beszéd — írás kapcsolata

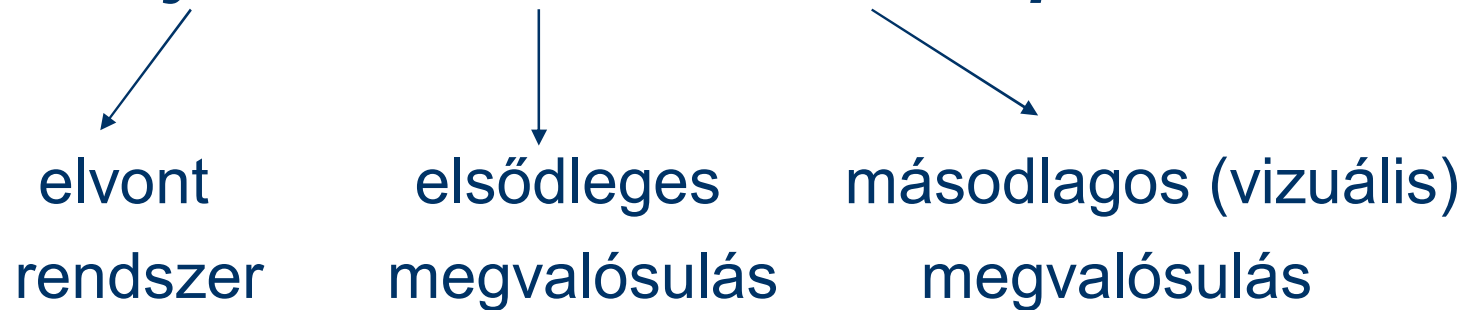

I. A nyelvemlékekről általában

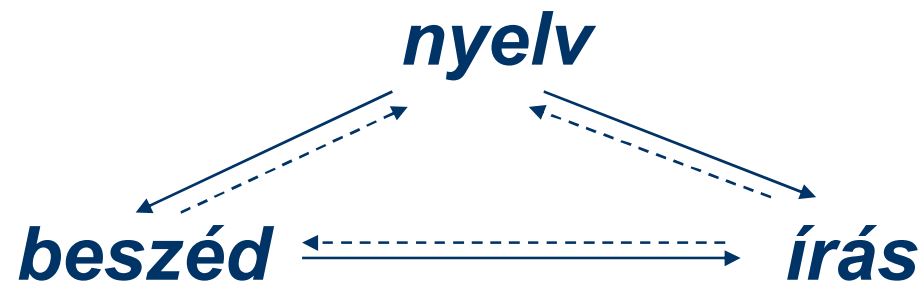

I. A nyelvemlékekről általában

nyelv — beszéd — írás kapcsolata

kölcsönhatásaik:

II. Az írásbeliség kialakulása

II. Az írásbeliség kialakulása

1.) honfoglaló magyarság: nincs írásbelisége

II. Az írásbeliség kialakulása

- 1.) **honfoglaló magyarság:** nincs írásbelisége
? rovásírás?

II. Az írásbeliség kialakulása

1.) honfoglaló magyarság: nincs írásbelisége

? rovásírás?

2.) honfoglalás után

II. Az írásbeliség kialakulása

- 1.) honfoglaló magyarság: nincs írásbelisége**
? rovásírás?
- 2.) honfoglalás után**
új kulturális környezet

II. Az írásbeliség kialakulása

1.) honfoglaló magyarság: nincs írásbelisége

? rovásírás?

2.) honfoglalás után

új kulturális környezet

> írásosság

II. Az írásbeliség kialakulása

1.) honfoglaló magyarság: nincs írásbelisége

? rovásírás?

2.) honfoglalás után

új kulturális környezet

> írásosság

> két kultúra érintkezési területe

II. Az írásbeliség kialakulása

két kultúra érintkezési területe

II. Az írásbeliség kialakulása

két kultúra érintkezési területe

a)

keleti

nyugati

II. Az írásbeliség kialakulása

két kultúra érintkezési területe

a)

keleti

nomád, pogány

nyugati

keresztény, feudális

II. Az írásbeliség kialakulása

két kultúra érintkezési területe

a)

keleti

nomád, pogány

nyugati

keresztény, feudális

b)

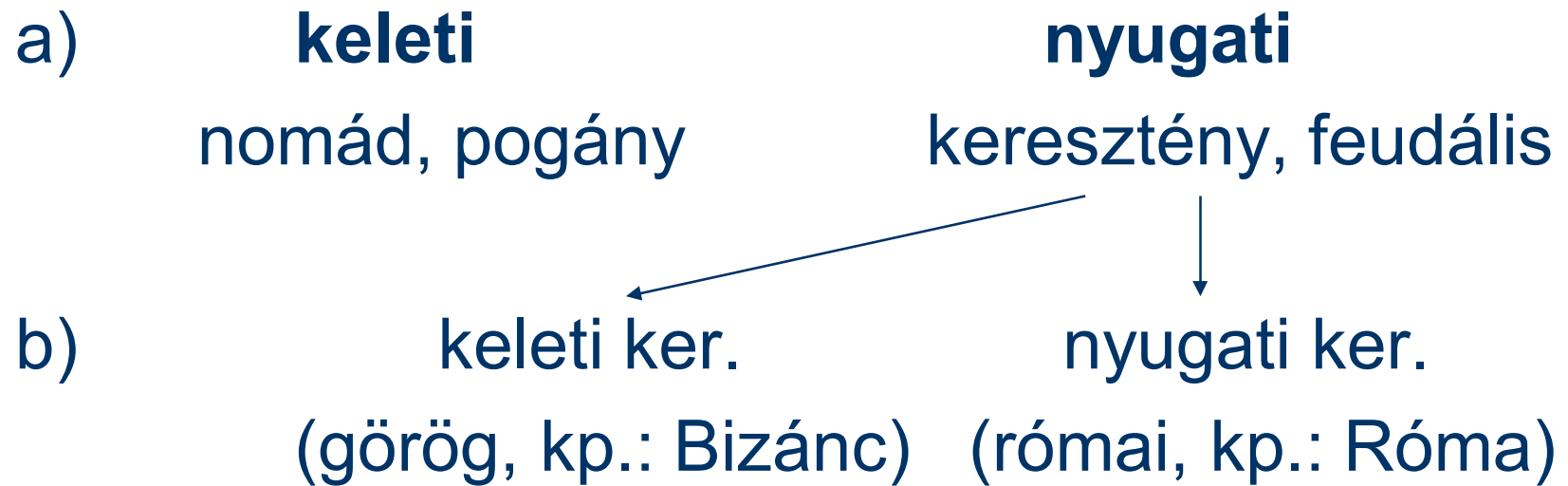
keleti ker.

(görög, kp.: Bizánc)

II. Az írásbeliség kialakulása

két kultúra érintkezési területe

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

II. Az írásbeliség kialakulása

- a) keleti kereszténység hatása**
 - kezdetben: erős

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal
- bizánci követjárások

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal
- bizánci követjárások
- Erdély: görög püspökség alapítása

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal
- bizánci követjárások
- Erdély: görög püspökség alapítása
- Szent István görög apácakolostort alapít

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal
- bizánci követjárások
- Erdély: görög püspökség alapítása
- Szent István görög apácakolostort alapít
- 10. sz.: főemberek megkeresztelkedése

II. Az írásbeliség kialakulása

a) keleti kereszténység hatása

- kezdetben: erős
- honfoglalás előtt is kapcsolatok Bizánccal
- bizánci követjárások
- Erdély: görög püspökség alapítása
- Szent István görög apácakolostort alapít
- 10. sz.: főemberek megkeresztelkedése
- dinasztikus kapcsolatok (Árpád-ház)

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

– egységes, nemzetközi, európai kultúra

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

- egységes, nemzetközi, európai kultúra
- háttere: római egyház

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

- egységes, nemzetközi, európai kultúra
- háttere: római egyház
- egységet biztosítja: *latin nyelvűség*

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

- egységes, nemzetközi, európai kultúra
- háttere: római egyház
- egységet biztosítja: ***latin nyelvűség***

a) egyházi réteg nyelvhasználatában

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

- egységes, nemzetközi, európai kultúra
- háttere: római egyház
- egységet biztosítja: ***latin nyelvűség***
 - a) egyházi réteg nyelvhasználatában
 - b) államalapítás (oklevelezés) nyelve

II. Az írásbeliség kialakulása

b) nyugati kereszténység hatása

- egységes, nemzetközi, európai kultúra
- háttere: római egyház
- egységet biztosítja: ***latin nyelvűség***
 - a) egyházi réteg nyelvhasználatában
 - b) államalapítás (oklevelezés) nyelve

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

- a) **egyház** nyelvhasználata
„szépirodalom”

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

- a) **egyház** nyelvhasználata „szépirodalom”
b) **államigazgatás** oklevelezés

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

- a) **egyház** nyelvhasználata „szépirodalom”
b) **államigazgatás** oklevelezés

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

a) **egyház** nyelvhasználata b) **államigazgatás**

„szépirodalom”

oklevelezés

közös: *latin nyelvűség*

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

a) **egyház** nyelvhasználata b) **államigazgatás**

„szépirodalom”

oklevelezés

közös: *latin nyelvűség*

latin modellek követése:

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

- a) egyház nyelvhasználata b) államigazgatás

„szépirodalom”

oklevelezés

közös: *latin nyelvűség*

latin modellek követése:

egyházi beszédminták

oklevélformulák

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarországi írásosság forrásai:

- a) **egyház** nyelvhasználata „szépirodalom”
b) **államigazgatás** oklevelezés

↓ ↓
közös: **latin nyelvűség**

latin modellek követése:

egyházi beszédminták oklevélformulák

de: hamar igény a **magyar nyelvűségre**

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

oklevelek: birtokadományok, alapítások

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

oklevelek: birtokadományok, alapítások

> helynevek funkciója: azonosítás

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

oklevelek: birtokadományok, alapítások

> helynevek funkciója: azonosítás

jogbiztosító szerep

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

oklevelek: birtokadományok, alapítások

> helynevek funkciója: azonosítás

jogbiztosító szerep

> adott közösség nyelvén kell rögzíteni

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

a) államigazgatás

oklevelezési gyakorlat hozza magával:

oklevelek: birtokadományok, alapítások

> helynevek funkciója: azonosítás

jogbiztosító szerep

> adott közösség nyelvén kell rögzíteni

→ ***szórványemlékek***

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

- 1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik
> szentek kultusza

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik

> szentek kultusza

2) igény: szélesebb néptömegekkel érintkezés

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

- 1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik
 - > szentek kultusza
- 2) igény: szélesebb néptömegekkel érintkezés
 - > egyházi műfajok magyarul

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

- 1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik
 - > szentek kultusza
- 2) igény: szélesebb néptömegekkel érintkezés
 - > egyházi műfajok magyarul
- 3) egyház belső igényei (alacsony műveltségűek)

II. Az írásbeliség kialakulása

magyarnyelvűség igénye

b) egyház

szépirodalmi szövegek létrehozója

1) katolicizmus nemzeti jellege felerősödik

> szentek kultusza

2) igény: szélesebb néptömegekkel érintkezés

> egyházi műfajok magyarul

3) egyház belső igényei (alacsony műveltségűek)

→ ***szövegemlékek***